OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto

Täydennys vastineeseen

Erityisasiantuntija Johannes Koskenniemi

10.10.2024

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Vastineen täydennys

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä vastinetta lakivaliokunnassa kuultujen asiantuntijoiden lausunnoista ja perustuslakivaliokunnan lausunnosta PeVL 35/2024 vp liittyen hallituksen esitykseen etäyhteyksien käytön edistämistä yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 63/2024 vp). Oikeusministeriö on antanut vastineen 9.10.2024. Pyydettynä täydennyksenä oikeusministeriö esittää vielä kunnioittaen seuraavan.

Tietoturvan vaatimusten ottaminen huomioon

Perustuslakivaliokunta on todennut (PeVL 35/2024 vp), että lakivaliokunnan on syytä varmistua siitä, että sääntelyn kokonaisuus edellyttää asioiden merkitys huomioiden riittävän tietoturvallisia ratkaisuja etäyhteyksien toteuttamiseen.

Oikeusministeriön vastaus:

Oikeusministeriö toteaa, että tekniset ratkaisut kuten järjestelmien ja laitteiden tietoturva kuuluvat Tuomioistuinviraston vastuulle. Tuomioistuinvirasto on tuomioistuinlain 19 a luvun 2 §:n 2 momentin 3 kohdassa erityisesti velvoitettu huolehtimaan tuomioistuinten tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä. Tietoturvallisuutta koskevat aineelliset vaatimukset asetetaan lähinnä tietosuojaa koskevassa kansallisessa lainsäädännössä ja

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

EU-lainsäädännössä kuten tietosuoja-asetuksessa. Jos valiokunta katsoo tarpeelliseksi, se voi mietinnössään todeta, että sääntelyn kokonaisuus edellyttää asioiden merkitys huomioiden riittävän tietoturvallisia ratkaisuja etäyhteyksien toteuttamiseen.

Tuomioistuimien tukeminen ja valvonta tietosuoja ja tietoturvallisuuden osalta

Professori Olli Mäenpää katsoo, että tuomioistuimia olisi perusteltua tukea etäyhteyksien käytön edellytysten yhdenmukaistamisessa niin, että tietosuojan ja tietoturvallisuuden vaatimukset otetaan asianmukaisesti huomioon. Vaatimusten noudattamista olisi aiheellista seurata. Valvontaviranomainen ei voi kohdistaa digipalvelulaissa tarkoitettua valvontaa ja tarkastuksia tuomioistuimiin eikä antaa niille niiden digitaalisia palveluita koskevia määräyksiä (DigipalveluL 12.5 §). Asianmukainen tuomioistuinorganisaation sisäinen ohjaus ja valvonta olisi siksi näiltä osin välttämätöntä järjestää erikseen tuomioistuinten riippumattomuuden puitteissa.

Oikeusministeriön vastaus:

Oikeusministeriön käsityksen mukaan ei ole aihetta poiketa siitä, mitä hallitus on esittänyt.

Ensiksi oikeusministeriö toteaa, että etäyhteyksien käyttäminen on jo nykytilassa arkipäivää tuomioistuimissa. Esitys ei tältä osin tuo sellaista muutosta nykytilaan, että tuomioistuinten käyttämien etäyhteyksien ja tietojärjestelmien tietoturvallisuudesta olisi aiheellista tässä yhteydessä säätää. Kuten professori Mäenpään lausunnossa tuodaan esiin, tietoturvallisuuden perusvaatimuksista säädetään jo muualla. Myös tietosuojalainsäädännöstä johtuu vaatimuksia tuomioistuimille. Tiedonhallinnan osalta sovellettava laki tuomioistuimissa on laki oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta. Esityksellä ei ole vaikutusta sellaisiin seikkoihin, joista tässä laissa on kysymys.

Esitys on tekniikkaneutraali eikä se siten vaikuttaisi myöskään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain soveltamiseen.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen edellä todettuun seikkaan, että Tuomioistuinviraston tehtävänä on tuomioistuinten käyttämien tietojärjestelmien ylläpito ja kehittäminen. Siten on Tuomioistuinviraston asia järjestää tuomioistuimille asianmukaiset ja tietosuojan vaatimukset täyttävät tietojärjestelmät. Tuomioistuinvirastoa ei ole ainakaan nimenomaisesti rajattu digipalvelulaissa tarkoitetun valvonnan ulkopuolelle. Professori Mäenpään mainitsema riippumattomien tuomioistuinten valvonta on periaatteellisesti vaikea ja monitahoinen kysymys, jota ei tässä yhteydessä ole tarkoituksenmukaista enemmälti arvioida ottaen huomioon edellä todetut perusteet ja se, mistä esityksessä on kysymys.

Sinänsä tuomioistuinten tukeminen ohjeilla olisi asianmukaista, kuten ministeriö on aiemmin todennut.

Etäoikeudenkäynnin määritelmä

Professori Olli Mäenpää katsoo, että etäoikeudenkäynnin legaalimääritelmää (OK 2:16.1) olisi muutettava.

Oikeusministeriön vastaus:

Oikeusministeriö ei puolla muutosesitystä.

Etäoikeudenkäynti määritellään 1 momentissa istunnon toimittamiseksi ”niin, että puheenjohtaja ja tuomioistuimen muu ratkaisukokoonpano sekä asianosaiset osallistuvat siihen etäyhteydellä”. Pykälän 1 momentin mukaan näin voidaan menetellä valmistelussa, jos tuomioistuin sen soveliaaksi harkitsee. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momenttia voidaan soveltaa myös pääkäsittelyssä, jos siihen on perusteltu syy ottaen huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle. Oikeusministeriön käsityksen mukaan ei ole aihetta poiketa siitä, mitä hallitus on esittänyt.